

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta
Rottová Tereza

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2009

E-mail diplomantky/diplomanta:
rottovat@seznam.cz

Studijní obor/typ studia:
Mediální studia v kombinované formě

Razítko podatelny:

Univerzita Karlova v Praze		
Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	19 -05- 2010	-1-
CJ-10052	Příloh: 3	Skartační číslo:
Přiděleno:		

Předpokládaný název práce v češtině:

Svobodné slovo 1945-1948: ústřední deník Československé strany národně socialistické

Předpokládaný název práce v angličtině:

Svobodne slovo from 1945 to 1948: Central Daily Newspaper of the Czechoslovak National Socialist Party

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS \ 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012):

LS 2011

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Po skončení 2. světové války nastalo v Československu období všeobecných změn. Ty se dotkly každého aspektu života tehdejší společnosti, mimo jiné i oblasti periodického tisku. Byly nastoleny zcela nové podmínky pro jeho vydávání. Mnohé tituly zanikly, některé byly obnoveny, u jiných, mezi které patřil právě i deník *České slovo*, došlo ke změně názvu. Pod novým názvem *Svobodné slovo* začal tento list, který vznikl již na počátku 20. století jako ústřední deník tehdejší České strany národně sociální (po roce 1945 Československá strana národně socialistická), opět plnit svoji roli stranického deníku. Československá strana národně socialistická, strana s velkou tradicí a poměrně silným postavením na tehdejší politické scéně, se stala v poválečném období nejvýraznějším soupeřem Komunistické strany Československa. Komunistický převrat v únoru 1948 však zasáhl nejen do vnitrostranických poměrů, ale měl dopad i na samotné *Svobodné slovo*. Při hlubším zkoumání jsem zjistila, že mnohé diplomové práce věnující se periodickému tisku na území Československa se koncentrují buď na období protektorátu, nebo na dobu totality v 50.-80. letech 20. století. Dějiny tisku těsně po 2. světové válce však zůstávají téměř nepovšimnuty. Nenalezla jsem žádnou ucelenou studii vztahující se k deníku *Svobodné slovo* v tomto období. Mnoho autorů zabývajících se historií Československé strany národně socialistické sice existenci ústředního tisku strany zmiňuje, ale jeho celkovému fungování se věnuje pouze okrajově.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem mé práce je vypracovat detailní historickou studii zachycující vývoj *Svobodného slova* ve vymezeném období. Zaměřím se nejen na samotnou podobu listu a jeho zaměření, ale také celkově na vnitřní fungování redakce. Jelikož deník byl od počátku ústředním listem Československé strany národně socialistické, budu zkoumat, nakolik list podléhal normám strany, jaký obraz si strana na stránkách deníku vytvářela a jaký byl celkově vztah *Svobodného slova* a národních socialistů. Jelikož téměř po celou dobu sledovaného období byl šéfredaktorem deníku Ivan Herben (konkrétně od září 1945 do února 1948), který zároveň zastával funkci jednoho z čelních představitelů strany, předpokládám, že vztah tiskového orgánu a strany byl velmi těsný, což se, podle mého mínění, projevovalo zejména v úvodnicích a publicistické části deníku.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod (zdůvodnění výběru tématu, cíl práce, dostupnost literatury a pramenů)

2. Uvedení do tématu
  - 2.1 Stručná historie *Českého slova* do května 1945 (souhrn nejdůležitějších událostí ve vývoji tohoto deníku do konce 2. světové války)
  - 2.2 Klíčové momenty ve vývoji Československé strany národně socialistické od jejího vzniku do konce 2. světové války (založení strany, její úloha v předválečném období a době 1. republiky, rozpuštění strany za nacistické okupace a její významní představitelé)
3. Situace v Československu po 2. světové válce
  - 3.1 Společenský a politický vývoj (obecná charakteristika společenských a politických poválečných poměrů v Československu)
  - 3.2 Změny v podmínkách pro vydávání periodického tisku (nová ustanovení a vyhlášky, založení ministerstva informací a tiskového odboru atd.)
4. Obnovení Československé strany národně socialistické
  - 4.1 Program a ideové zaměření strany (obnovení strany, její celkový profil a čelní představitelé, důležitá zasedání)
  - 4.2 Květnové volby v roce 1946 (události předcházející volbám, výsledky voleb a jejich důsledky pro Československou stranu národně socialistickou)
  - 4.3 Situace ve straně po volbách (vnitrostranické poměry a případné změny, ke kterým ve straně došlo)
5. *Svobodné slovo* pod vedením Karla Nového
  - 5.1 Obnovení listu v květnu 1945 (okolnosti a potřebné kroky vedoucí k obnovení, důležité dokumenty, jmenování prvního šéfredaktora, změna názvu z *Českého* na *Svobodné slovo*, vydání prvního čísla)
  - 5.2 Složení redakce (rozdělení kompetencí/hierarchické uspořádání redakce, hlavní redaktori *Svobodného slova*)
  - 5.3 Pravidelné rubriky (obsahová struktura deníku)
  - 5.4 Grafická podoba listu (typ písma, ilustrace, použití doprovodných fotografií)
6. *Svobodné slovo* pod vedením Ivana Herbena
  - 6.1 List v období od září do prosince 1945 (nástup nového šéfredaktora Ivana Herbena a změny, ke kterým po jeho příchodu došlo)
  - 6.2 List v roce 1946 (profilové zaměření deníku a důležité momenty roku 1946)
  - 6.3 List v roce 1947 (profilové zaměření deníku a důležité momenty roku 1947)
  - 6.4 List v období od ledna do února 1948 (deník těsně před únorovým převratem)
7. Komunistický převrat v Československu v únoru 1948
  - 7.1 Bezprostřední okolnosti vedoucí k převratu (počátky krize ve vládě)
  - 7.2 Hlavní okamžiky únorových dní (demise ministrů nekomunistických stran, doplnění vlády o ministry z KSČ, jednání Klementa Gottwalda s prezidentem na pozadí masových demonstrací vyvolaných odbory)
  - 7.3 Důsledky převratu pro Československou stranu národně socialistickou (změna v názvu strany, minimalizace vlivu strany na další politický vývoj)
8. *Svobodné slovo* po únoru 1948
  - 8.1 Odchod Ivana Herbena z redakce (důvody odchodu)
  - 8.2 Změny ve vedení listu (nástup nového šéfredaktora Ladislava Technika)
  - 8.3 Obsahová proměna listu (zásadní změny v obsahovém pojetí, které list postihly po odchodu Ivana Herbena a únorovém převratu)
9. Závěr (celkové zhodnocení práce)

Vymezení podkladového materiálu (např. tituly a období, za které budou analyzovány):

Budu sledovat deník *Svobodné slovo* v období od května 1945 do prosince 1948. Dále budu čerpat z dostupných pramenů, zejména pak z dobových dokumentů, které jsou k dispozici v Národním archivu, v Ústavu pro studium totalitních režimů a v Památníku národního písemnictví.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Z hlediska metodického budu zpracovávat historickou analýzu. Analýzu *Svobodného slova* ve

vymezeném období uvedu v historických souvislostech Československa druhé poloviny 40. let 20. století.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BEDNAŘÍK, Petr. *Český tisk v letech 1945-1948.* In KONČELÍK, Jakub, et al. (ed.). *Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia.* 1. vyd. Praha: Matfyzpress, 2004, s. 132-144.

Autor se ve svém článku zabývá vývojem periodického tisku v Československu v období po skončení 2. světové války až do roku 1948. Věnuje se nejen novému uspořádání tisku, ale také samotným novinářům, výkonu jejich povolání a též otázce cenzury.

HIMMEL, Petr. *Melantrich 18(9)98.* 1. vyd. Praha: Melantrich, 1998. 136 s.

Publikace vydaná při příležitosti stého výročí založení vydavatelského podniku Melantrich shrnuje nejvýznamnější okamžiky v historii tohoto vydavatelství, které kromě jiného vydávalo i poválečné *Svobodné slovo*. V roce 1945 převzalo Melantrich předsednictvo Československé strany národně socialistické.

KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o únoru.* 1. vyd. Brno: Doplněk, 1997. 560 s.

Autor v této knize analyzuje příčiny a průběh komunistického převratu v Československu v únoru 1948. Kniha se nezaměřuje na všeobecně známá fakta, ale spíše na vybrané otázky této problematiky, kterým dosud nebyla věnována dostatečná pozornost.

KLÁTIL, František. *Republika nad stranami.* 1. vyd. Praha: Melantrich, 1992. 376 s.

Tato kniha pojednává o vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické v letech 1897-1948. Kromě podrobné historie strany poskytuje též stručné portréty jejich nejvýznamnějších představitelů.

KOCIAN, Jiří. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948.* 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. 264 s.

Autor poskytuje podrobnou studii Československé strany národně socialistické v období po skončení 2. světové války až do února 1948. Zabývá se předpoklady poválečného budování strany, jejím obnovením v květnu 1945, vývojem do květnových voleb v roce 1946 a událostmi, které ve straně následovaly poté.

MALÍŘ, Jiří; MAREK, Pavel et al. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004; Díl 2. Období 1938-2004.* 1. vyd. Brno: 2005. 804 s.

Druhý díl publikace o politických stranách je rozdělen do čtyř tematických celků zahrnujících dobu od konference v Mnichově až do počátku 21. století. Pro moji diplomovou práci je klíčovou částí knihy kapitola *Politické strany v letech 1945-1948* a její část věnující se národním socialistům, která se stručně zabývá i poválečným tiskem této strany.

ŠALDA, Jaroslav. *Paměti Jaroslava Šaldy bývalého ústředního ředitele a. s. Melantrich.* 1. vyd. Praha: Novinářský studijní ústav, 1962. 507 s.

Autor v této publikaci poskytuje detailní pohled na vydavatelství Melantrich od jeho počátků do roku 1945. V závěru knihy vzpomíná na květnové povstání v Praze v roce 1945 a na to, v jakém stavu se vydavatelství nacházelo, když ho po válce přejímali národní socialisté.

ZIERIS, Karel František. *Nové základy českého periodického tisku.* 1. vyd. Praha: Orbis, 1947. 40 s. Původně se jedná o přednášku přednesenou v rámci cyklu přednášek na Vysoké škole politické a sociální doplněnou o další podrobnosti. Autor se ve studii zabývá poválečnou obnovou československého periodického tisku a podstatnými změnami, ke kterým v této oblasti došlo.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Žádné diplomové ani disertační práce vztahující se přímo k tomuto tématu nebyly v posledních pěti letech zpracovány.

Datum / Podpis studenta/ky

19. května 2010

.....*Ralho*.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

.....*Barbara Köflerová* 19.5.2010

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU KOPIÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE DOPORUČENÉ PEDAGOGEM/PEDAGOŽKOU BUDE VEDENÍ IKSŽ POUZE BRÁT NA VĚDOMÍ, TEZE PODÁVANÉ STUDENTEM/KOU SAMOSTATNĚ BUDE PROJEDNÁVAT.